

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 128/2024-25

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného SODOMA VULGAN, spol. s r.o., Kominárska 2,4, Bratislava, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-14C/48/2012 takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-14C/48/2012 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. B1-14C/48/2012 konal bez zbytočných prietáhov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadost'učinenie **2 000 eur**, ktoré **je** mu Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **856,75 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 31. januára 2024 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48

ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu (predtým Okresného súdu Bratislava I) v záhlaví označenom konaní (ďalej len „napadnuté konanie“). Navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a sťažovateľovi priznal finančné zadost'učinenie 12 000 eur.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 128/2024-17 zo 7. marca 2024 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou zo 14. septembra 2012 na okresnom súde domáhal vydania platobného rozkazu na zaplatenie finančnej sumy proti žalovanému. Podaním z 11. júna 2014 sťažovateľ rozšíril svoj návrh. Okresný súd uznesením z 9. júla 2014 pripustil zmenu petitu návrhu.

4. Okresný súd 9. septembra 2014 vyzval sťažovateľa na zaplatenie súdneho poplatku. Pretože sťažovateľ v lehote súdny poplatok nezaplatil, okresný súd uznesením z 20. novembra 2014 napadnuté konanie zastavil. Sťažovateľ následne podal odvolanie, ktorým žiadal o pokračovanie v konaní, keďže súdny poplatok dodatočne zaplatil. Okresný súd uznesením z 20. marca 2015 zrušil uznesenie o zastavení konania. Toto rozhodnutie nadobudlo právoplatnosť 23. apríla 2015.

5. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti argumentuje tým, že okresný súd následne archivoval spis v mylnej domnienke, že napadnuté konanie je uzavreté. Od 20. marca 2015 tak neboli v napadnutom konaní po dobu takmer 9 rokov vykonané žiadne úkony. Sťažovateľ namieta zbytočné prietahy v napadnutom konaní, ktoré ani po viac ako 11 rokoch nie je právoplatne skončené. Konanie v jeho veci nie je po právnej stránke zložitú. Dĺžka konania mu spôsobuje značné ťažkosti, pretože sa takmer 12 rokov nachádza v stave právnej neistoty. Sťažnosť na prietahy v napadnutom konaní nepodal, pretože tento prostriedok nápravy nemožno podľa sťažovateľa v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) považovať za postačujúci a účinný na odstránenie protiprávneho stavu.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

6. V podaní doručenom ústavnému súdu 11. apríla 2024 podpredseda mestského súdu uviedol, že po oboznámení sa s obsahom ústavnej sťažnosti a obsahom súdneho spisu potvrdzuje postup súdu po podaní žaloby tak, ako ho popísal sťažovateľ v ústavnej sťažnosti. K uloženiu spisu do archívu došlo omylom. Vo veci bol bezodkladne nariadený termín pojednávania na 16. apríl 2024.

7. V okolnostiach danej veci ústavný súd z dôvodu hospodárnosti konania vyjadrenie mestského súdu nezaslal na repliku sťažovateľovi. Skutkový stav veci v súvislosti s posúdením porušenia sťažovateľom označených práv, vychádzajúc z ústavnej sťažnosti, vyjadrenia mestského súdu a súdneho spisu, nie je sporný.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru ESLP k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 302/2020, II. ÚS 123/2022) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

9. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada ústavný súd aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov. Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

10. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že po právnej stránke ide o nárok na zaplatenie 4 841,10 eur a úroku z omeškania 661,49 eur z dôvodu náhrady mzdy za pracovnú pohotovosť mimo pracovného času, čo patrí k štandardnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Čo sa týka skutkovej zložitosti veci, v danom prípade ústavný súd nezistil skutkovú náročnosť sporu, ktorá by viedla k predĺženiu napadnutého konania.

11. Čo sa týka významu veci pre sťažovateľa, tento aspekt sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nerozvinul. Možno však bez ďalšieho prisvedčiť, že predmet posudzovaného konania si vyžaduje osobitnú rýchlosť. Ústavný súd aj s odkazom na judikatúru ESLP zdôrazňuje, že do kategórie konaní vyžadujúcich si osobitnú rýchlosť možno zaradiť aj tie, ktoré sa týkajú pracovnoprávných sporov či sporov týkajúcich sa vo všeobecnosti vecí sociálneho zabezpečenia či náhrady škody za ublíženie na zdraví a osobného statusu (m. m. III. ÚS 177/2012, IV. ÚS 136/2022, I. ÚS 374/2022).

12. Pokiaľ ide o správanie sťažovateľa (či svojím postupom v konaní prispel alebo neprispel k vzniku prietáhov), sťažovateľ ho bližšie v ústavnej sťažnosti nerozvádza. Na ťarchu sťažovateľa z pohľadu zbytočných prietáhov v napadnutom konaní možno pripísať skutočnosť, že z dôvodu nezaplatenia súdneho poplatku v stanovenej lehote súd prvej inštancie zastavil napadnuté konanie. Až na základe dodatočného zaplatenia súdneho poplatku mohol súd ďalej konať. Súd prvej

inštancie tiež rozhodoval o návrhu sťažovateľa na zmenu petitu žaloby. Na uvedené nemohol ústavný súd neprihliadnuť pri úvahe o priznaní finančného zadosťučinenia.

13. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa, bol postup samotného súdu prvej inštancie. Z doteraz uvedeného je zrejmé, že napadnuté konanie pred mestským súdom trvá viac ako 11 rokov bez vydania meritórneho rozhodnutia. Takýto stav konania a jeho dĺžku treba už samo osebe považovať za neprimerané, ústavnoprávne neakceptovateľné, a teda za nezlučiteľné s imperatívom ustanoveným v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. v čl. 6 ods. 1 dohovoru. V napadnutom konaní došlo k nečinnosti mestského súdu od apríla 2015 z dôvodu mylného uloženia spisu do archívu (po vydaní a doručení rozhodnutia o zrušení uznesenia o zastavení konania, pozn.). Ústavný súd tiež zistil, že právny zástupca sťažovateľa si 6. decembra 2023 vyžiadal spis z archívu. Po nahliadnutí do spisu podal 4. januára 2024 návrh na pokračovanie v napadnutom konaní. Dňa 5. februára 2024 mestský súd rozhodol o pokračovaní v napadnutom konaní a 19. februára 2024 nariadil termín pojednávania. Dňa 16. apríla 2024 bolo vykonané pojednávanie a odročené na 17. júl 2024.

14. Vychádzajúc z uvedených zistení, dospel ústavný súd k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, ktoré boli spôsobené nečinnosťou mestského súdu. Preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

15. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa právoplatne rozhodnuté, konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

16. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Podľa § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, v ústavnej sťažnosti uvedie rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

17. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 12 000 eur (viac ako dvojnásobok žalovanej pohľadávky, pozn.). Poukázal na dlhodobú nečinnosť mestského (okresného) súdu, ktorý nezabezpečil riadny a efektívny chod napadnutého konania, ako aj na stav právnej neistoty, ktorý mu spôsobil značné ťažkosti.

18. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020).

19. Ústavný súd pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení bral do úvahy konštatovanú nečinnosť okresného súdu, celkovú doterajšiu dĺžku napadnutého konania, charakter napadnutého konania, výšku žalovanej pohľadávky a ďalšie konkrétne okolnosti prípadu.

20. Sťažovateľ síce tvrdí, že právna neistota mu spôsobila značné ťažkosti (čo bližšie nešpecifikoval), na druhej strane ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ bol pasívny, v priebehu obdobia trvajúceho takmer 9 rokov (od apríla 2015 do decembra 2023), keď bol mestský (okresný) súd nepretržite nečinný, neurgoval posun v konaní či rozhodnutie. Sťažovateľ mohol využiť niektorú zo zákonných možností (napr. žiadosť o prejednanie veci, sťažnosť na priet'ahy predsedovi súdu), s ktorou by sa bol okresný súd povinný vysporiadať. Ústavný súd navyše dodáva, že sťažovateľ je od počiatku napadnutého konania právne zastúpený advokátom znalým práva, ktorý má vedomosť o spôsoboch, akými sa dá domáhať bezpriet'ahového vedenia konania všeobecným súdom. Zároveň ústavný súd vzal do úvahy mimoriadny význam sporu pre sťažovateľa, keďže ide o konanie, ktoré v zmysle ustálenej judikatúry vyžaduje prednostné vybavenie, ale aj fakt, že sťažovateľ je saturovaný príjmom z vykonanej práce po dobu trvania súdneho sporu (o prieskum jednej z platovej zložky a jej výšky, pozn.). Nejde teda o prípad, keď by bol bez zdroja obživy v priebehu konania.

21. S ohľadom na doterajšiu dĺžku napadnutého konania bez meritórneho rozhodnutia, ako aj na konštatovanú neodôvodnenú nečinnosť mestského (okresného) súdu v zistenom období, s prihliadnutím na čiastočný podiel sťažovateľa na vzniknutých priet'ahoch a na predmet sporu a jeho význam pre sťažovateľa ústavný súd považoval priznanie 2 000 eur pre sťažovateľa za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia ústavný súd návrhu sťažovateľa nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

22. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu mestský súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Preto ústavný súd rozhodol o povinnosti mestského súdu nahradiť sťažovateľovi v určenej lehote trovy konania na účet jeho právneho zástupcu (bod 4 výrok tohto nálezu).

23. Trovy konania pozostávajú z odmeny a ďalších náhrad advokáta v celkovej výške 856,75 eur s DPH, ktoré boli určené podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (odmena podľa § 11 ods. 3 vyhlášky za dva úkony právnej služby po 343,25 eur/úkon, a to prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti; náhrada podľa § 16 ods. 3 vyhlášky 2 x 13,73 eur; DPH podľa § 18 ods. 3 vyhlášky 142,79 eur).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. apríla 2024

Robert Šorl
predseda senátu